

การพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ*

THE COMPETENCY DEVELOPMENT OF THE ROYAL THAI ARMY'S CHAPLAINS BASED ON BUDDHIST INTEGRATION

อักรินทร์ กำไญบุญ

Akkarin kamjaiboon

กรมยุทธศึกษาทหารบก

Army Training Command, Thailand

E-mail: saichol_kamjaiboon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสมรรถนะตามศาสตร์สมัยใหม่ และหลักพุทธธรรมของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย 2) เพื่อศึกษาบทบาทภารกิจ และสภาพปัญหาสมรรถนะของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จำนวน 17 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูป/คน จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่เป็นพระสงฆ์นักวิชาการ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของอนุศาสนาจารย์ และอนุศาสนาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลเชิงประจักษ์มาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสมรรถนะตามศาสตร์สมัยใหม่ พบว่า เป็นทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทฤษฎีการพัฒนาสมรรถนะ และทฤษฎีวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA และหลักพุทธธรรมของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย พบว่า หลักไตรสิกขาเป็นหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย ซึ่งสมรรถนะที่ต้องการพัฒนามี 3 อย่าง คือ สมรรถนะทางกาย (ศีล) สมรรถนะทางจิตใจ (สมาธิ) และสมรรถนะทางปัญญา (ปัญญา)

* Received 30 April 2019; Revised 30 June 2019; Accepted 30 June 2019.

2. บทบาท การกิจ ของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยที่สำคัญ พบว่า มี 4 ด้าน คือ 1) การอบรมการสอนศีลธรรม 2) การปฏิบัติธรรม 3) การปฏิบัติศาสนพิธี และ 4) การเยี่ยมไข้ และสภาพปัญหาสมรรถนะของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย พบว่า ปัญหาสมรรถนะทางกาย คือ ความมีร่างกายไม่แข็งแรง มีร่างกายอ่อนแอ ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ปัญหาสมรรถนะทางจิตใจ คือ เป็นผู้ที่มีจิตใจที่ไม่สงบ จิตใจที่ขาดสมาธิส่งผลทำให้การทำงานมีความผิดพลาดได้ง่าย และปัญหาสมรรถนะทางปัญญา คือ ขาดความแตกฉานในหลักธรรม ทำให้ไม่สามารถอธิบายธรรมะได้ดี

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ เรียกว่า PACKED MODEL ประกอบด้วย P = Planning การวางแผนเตรียมการเพื่อการปฏิบัติ A = Army's Goal เป้าหมายของกองทัพบกหรือผลที่ต้องการบรรลุถึง C = Cooperation ความร่วมมือกันทั้งทางด้านกายภาพจิตใจและสติปัญญา มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด K = Kick-off คือ การเริ่มต้นลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง E = Elation อนุศาสนาจารย์มีความภาคภูมิใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง D = Dharma คือ หลักธรรม อนุศาสนาจารย์นำหลักพุทธธรรม ได้แก่ 1) อิทธิบาท 4, 2) พรหมวิหาร 4, 3) ภาวนา 4, 4) กัลยาณมิตรธรรม 7, และ 5) อนุศาสนูปาฏิหาริย์ มาบูรณาการประยุกต์ใช้ เพื่อนำไปสู่ความมีคุณภาพแห่งสมรรถนะทางกายทางจิตใจและทางปัญญา

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ, อนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย, พุทธบูรณาการ

Abstract

The objective of this research was as follows; 1) To study the concept and theory on competency development according to modern sciences, and principle of Buddhaddhamma of Thai army chaplain 2) to study the role, mission and state of problem on competency of Thai army chaplain. 3) to offer the guideline for competency development of Thai army chaplain in Buddhist integration. This is the qualitative research by studying from documents, research works, in-depth interview for 17 persons and focus group discussion for 9 persons from specialist, monks, scholars, the highest commander of chaplain and

specialist chaplain for collecting reality data for analysis and synthesis respectively.

The results reveal that:

1. The concept and theory on competency development according to modern sciences reveal that there are human resource development theory, theory of competency development and PDCA theory and the principle of Buddhaddhamma of Thai army chaplain reveal that the principle of Tri Sikkha is the Buddhaddhamma for development competency of Thai army chaplain which are composed of three competencies i.e. Physical competency (Sila), mind competency (Samadhi) and wisdom competency (Panna)

2. The role and mission of Thai army chaplain, the main important are composed of four things i.e. 1) the training on moral teaching 2) Dhamma practice 3) religious ceremony performance 4) patient visiting and state of problem on competency of Thai army chaplain reveals that Physical competency is so weak, not strong as a result they are lack of efficiency on work performance, mind competency (Samadhi) reveals that there are not calm mind lack of concentration as a result it is easy to mistake and wisdom competency(Panna) reveals that they are not clear on Dhamma principle as a result they can't explain Dhamma as well.

3. The guideline for competency development of Thai army chaplain in Buddhist integration calls PACKED MODEL they are compose of P means Planning, A means Army's goal, C means cooperation, K means kick off, E means elation, D means Dhamma i.e. 1) Iddhipada 4, 2) Brahmavihara 4, 3) Bavana 4, 4) Kallayanamittadhama⁷, and 5) Anusasanipathihara for integration and applying for quality of physical, mind and wisdom competency.

Keywords: Competency Development, The Royal Thai Army's Chaplains, Buddhist Integration.

บทนำ

การปฏิบัติการทางทหารด้านการรบ ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งชัยชนะ ซึ่งถือว่าเป็นพลังอำนาจทางการทหาร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ พลังอำนาจกำลังรบที่มีตัวตน เช่น กำลังพล ยานพาหนะ และอาวุธยุทโธปกรณ์ และพลังอำนาจกำลังรบที่ไม่มีตัวตน (Intangible) เช่น ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความอดทน เห็นได้ว่าคนเป็นได้ทั้ง กำลังรบ ที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน (คงชีพ ต้นตระกูลวานิชย์, 2543) ขึ้นชื่อว่าสงครามแม้จะพยายามลดโทษให้น้อยลงเท่าไรแล้วก็ตาม ก็ยังเป็นที่ยึดสยของแก่มวลมนุษยชาติอย่างเหลือ ที่จะพรรณนาอยู่นั่นเอง ซึ่งสิ่งที่ดีที่สุด คือ สันติภาพ ความสงบเป็นสิ่งอันประเสริฐ จึงจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development : HRD) ด้วยการให้ การศึกษา เพราะการศึกษาจะทำให้บุคคลเป็นอารยะชน และในที่สุดก็จะมีอิทธิพลและ โอบอ้อมปก (กองทัพบก, 2470)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การทำให้มนุษย์เจริญขึ้นมีสมรรถนะมากขึ้นจน กลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าในสังคมและในประเทศ กระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคคลเพิ่มพูน ความรู้และทักษะมีพฤติกรรมการทำงานที่เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นการเพิ่ม สมรรถนะของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพการพัฒนาสมรรถนะของ มนุษย์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในกระบวนการ พัฒนาประเทศ ทั้งนี้ เพราะมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่า ยิ่งกว่าทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มาก ยิ่งขึ้นเพราะได้เล็งเห็นแล้วว่า แม้จะมีทรัพยากร ธรรมชาติจำกัด แต่ถ้าพลเมืองในประเทศมี คุณภาพมีสมรรถนะดีมีการศึกษามีความสำนึกดีในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศชาติย่อม มีความเจริญก้าวหน้า ถ้าประเทศใดประกอบด้วยพลเมืองที่ไร้คุณภาพ แม้จะมี ทรัพยากรธรรมชาติอย่างอุดมสมบูรณ์เพียงใด ก็ไม่สามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่และ ใช้ทรัพยากรนั้นให้คุ้มค่าได้

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเลื่อมใสและใฝ่พระราชศรัทธาในพระ บวรพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในทางปริยัติและทางปฏิบัติ ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเกี่ยวกับ ธรรมะไว้เป็นจำนวนมาก กับได้ทรงริเริ่มให้มี “อนุศาสนาจารย์” เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในกองทัพบก เพื่อเป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ปลูกปลอมนใจแก่บรรดาทหารหาญ (ปธาน ทองขุนนา, 2559) ดัง พระราชปรารภเมื่อคราวที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงกลาโหมจัดส่งกองทหาร

อาสาไปช่วยราชสัมพันธ์มิตรในงานราชการสงคราม โดยมีกระแสพระราชปรารภ ใจความว่า “ทหารที่จากบ้านเมืองไปคราวนี้ต้องไปอยู่ในถิ่นไกล ไม่ได้พบเห็นพระเหมือนอยู่ในบ้านเมืองของตน จิตใจจะเหินห่างจากธรรมะ ถึงยามคณองก็จะฮึกเหิมเกินไป เป็นเหตุให้เสื่อมเสีย ไม่มีใครจะคอยให้โอวาทตักเตือน ถึงคราวทุกข์ร้อน ก็อาจดูกระสับกระส่าย ไม่มีใครจะช่วยปลดเปลื้องบรรเทาให้ ดูเป็นการว่าเหว่น่าอนาถ ถ้ามีอนุศาสนาจารย์ออกไป จะได้คอยอนุศาสน์พรั้งสอนและปลดปล่อยปลดเปลื้องในยามทุกข์” (กองทัพบก, 2538) คำว่า “อนุศาสนาจารย์” จึงเป็นพระราชมติที่ทรงเริ่มบัญญัติขึ้นในราชการคราวนั้นเป็นครั้งแรก

อนุศาสนาจารย์ คือ ผู้ให้การศึกษาด้านการพระศาสนาในหน่วยงานทหาร ต้องใช้ความรู้ความสามารถและความพยายามเป็นอย่างมาก จึงจะได้ผลสำเร็จ นั่นคือ ทหารของชาติยึดมั่นอยู่ในความประพฤติดี มีศีลธรรมจรรยางดงาม คู่ควรแก่ศักดิ์ศรีแก่การเป็นรัฐของชาติ และรักษาความมั่นคงของชาติให้ยั่งยืนตลอดไป โดยสภาพบรรยากาศของกองทัพนั่น สายการบังคับบัญชา ทำให้คนที่มีอำนาจโดยเฉพาะผู้ที่ขึ้นสู่อำนาจโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามระบบ รู้สึกโดดเดี่ยว ว้าเหว ไม่ปลอดภัย เกิดความกลัว ไม่มั่นใจ หวาดระแวงว่าอำนาจจะลดลง จึงพยายามที่หาเวทย์มนต์คาถา การสะเดาะเคราะห์ การสืบชะตามาช่วย ปรากฏการณ์เช่นนี้บ่งบอกถึงความไม่มั่นใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา (วิเชียร ปราบพาล, 2540)

บทบาทหรือภารกิจของอนุศาสนาจารย์ ในปัจจุบันตามที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพบกมีหน้าที่ความปรากฏตามหมายเลขชำนาญการทางทหาร (ชกท.) 5310 ความว่า อนุศาสนาจารย์ หน้าที่ทั่วไป ปฏิบัติการหรืออำนวยการเกี่ยวกับการศาสนาและให้คำแนะนำแก่ผู้บังคับบัญชาในปัญหาทั้งปวงเกี่ยวศาสนาและขวัญ หน้าที่เฉพาะ ปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริการทางศาสนาและวางแผนโครงการให้ทหารมีโอกาสได้ปฏิบัติศาสนกิจ เยี่ยมเยียนผู้เจ็บป่วยและนักโทษทหาร ช่วยเหลือและประสานงานในการดำเนินการให้ทหารมีขวัญดี มีส่วนในการอบรมผู้คัดเลือกเข้ามาเป็นทหารและทำการบรรยายอบรมทหารเกี่ยวกับศาสนา ติดต่อประสานงานกับองค์การสงเคราะห์ต่าง ๆ เช่น สภากาชาด หรือวัดในท้องถิ่นรับและแจกจ่ายเอกสารเกี่ยวกับศาสนา และรายงานการปฏิบัติของตน (กองทัพบก, 2538)

อนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย บางส่วนยังมิได้ใช้สมรรถนะของตนเองในการปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพบกอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ในหน่วยทหารมิได้มองอนุศาสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ซึ่งมีได้ตรงกับเจตนารมณ์ของ

การก่อเกิดกำเนิดอนุศาสนาจารย์ตามที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปรีชาญาณให้มีอนุศาสนาจารย์ รวมถึงอนุศาสนาจารย์ยังขาดทักษะในการสอน การอบรม การนำกำลังพลเข้าปฏิบัติธรรม เนื่องจากขาดองค์ความรู้และความเข้าใจ รวมถึงขาดหลักวิธีคิดและอุดมการณ์ในความเป็นอนุศาสนาจารย์

ดังนั้น อนุศาสนาจารย์ซึ่งเป็นบุคลากรของกองทัพ มีหน้าที่อันสำคัญ คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในหน่วยงานทหาร การนำพากำลังพลปฏิบัติธรรมเจริญจิตภาวนา การปฏิบัติศาสนพิธี และการเยี่ยมบำรุงขวัญกำลังพลผู้เจ็บป่วย จึงควรมีการพัฒนาสมรรถนะเพื่อความสำเร็จในการกิจและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ถ้าขาดสมรรถนะความรู้ความสามารถก็จะเป็นปัญหาต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การปฏิบัติธรรมเจริญจิตภาวนา การปฏิบัติศาสนพิธี และขวัญกำลังใจของกำลังพลในกองทัพอันจะมีผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าด้านคุณธรรมจริยธรรมของกำลังพลในกองทัพได้ ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยโดยนำหลักพุทธธรรมเข้ามามีบูรณาการมีความสำคัญยิ่ง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ” องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสายวิทยาการอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยและอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย ให้มีความรู้ความชำนาญและถึงความเจริญรุ่งเรืองในสายวิทยาการอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสมรรถนะตามศาสตร์สมัยใหม่ และหลักพุทธธรรมของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาท การกิจ และสภาพปัญหาสมรรถนะของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (an in-depth interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Document Study) โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการพัฒนาศมรณะของบุคคลตามศาสตร์สมัยใหม่ รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย ที่เกี่ยวกับการพัฒนาศมรณะของบุคคล ศึกษาหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับการพัฒนาศมรณะ การศึกษาบทบาท ภารกิจ สภาพปัญหา จากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เช่น พระไตรปิฎก อรรถกถา และเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้อง และสมรณะของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยที่พึงประสงค์ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อให้มีความครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 ลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 รูป/คน ประกอบด้วยพระสงฆ์ที่มีความรู้และเข้าใจบทบาทของอนุศาสนาจารย์ จำนวน 6 รูป ผู้บังคับบัญชาที่มีความเกี่ยวข้องกับอนุศาสนาจารย์โดยสายการบังคับบัญชา จำนวน 5 คน และอนุศาสนาจารย์ชั้นผู้ใหญ่ในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งอนุศาสนาจารย์มาโดยตลอด จำนวน 6 คน และการประชุมกลุ่มย่อยกับพระสงฆ์นักวิชาการพระพุทธศาสนา อดีตอนุศาสนาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ และอนุศาสนาจารย์ที่ยังรับราชการอยู่ จำนวน 9 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย มาสู่การวิเคราะห์ การสังเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แล้วนำมาเป็นกรอบในการอธิบายและแสดงทัศนะของผู้วิจัย เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศมรณะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสมรรถนะตามศาสตร์สมัยใหม่ และหลักพุทธธรรมของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย พบว่า มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจึงต้องมีผู้นำ รวมทั้ง มีการควบคุมกำกับดูแลหรือจัดระเบียบกันภายในกลุ่ม ซึ่งอาจเรียกว่า “การพัฒนาสมรรถนะ” เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การนำเอาคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ อุปนิสัย อัตมโนทัศน์ บทบาททางสังคม องค์กรความรู้ และทักษะ ซึ่งเป็นความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตัวบุคคล นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีกระบวนการ แนวทางหลักในการพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ

1. Training (การฝึกอบรม) หมายถึง การเรียนรู้ซึ่งเน้นงานปัจจุบันอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมในการทำงานของบุคคล (Ivancevichj.m., 2007) ในปัจจุบันและอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น การฝึกอบรมจึงเป็นโครงการที่ถูกจัดขึ้นมาเพื่อช่วยให้บุคคลมีคุณสมบัติในการทำงานสูงขึ้น การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และเกิดทักษะ จากประสบการณ์ตลอดจนเกิดเจตคติที่ดีและถูกต้องต่อกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของงาน

2. Education (การศึกษา) หมายถึง การเรียนรู้ซึ่งเน้นงานในอนาคต โดยการศึกษาเป็นระบบที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาขีดความสามารถทางปัญญา แนวคิด ความเข้าใจสังคม และผลการปฏิบัติงานผ่านกระบวนการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการด้วยกระบวนการทุกอย่าง ที่ทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ รวมทั้งทัศนคติและพฤติกรรมอื่น ๆ ตามค่านิยมและคุณธรรม เพื่อความเจริญของงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ช่วยเพิ่มคุณวุฒิของบุคคลให้มีความรู้ที่ดีขึ้นหรือได้รับความรู้ใหม่ ๆ (สุจิตรา ธนาคันท์, 2550) และยังหมายรวมถึงศิลปะในการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ในอดีตซึ่งรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบสำหรับคนรุ่นใหม่

3. Development (การพัฒนา) หมายถึง การเตรียมบุคลากรให้พร้อมต่อความเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตขององค์กรในอนาคต เป็นกระบวนการของการเกี่ยวข้องเชื่อมโยงจากภาวะหนึ่งไปสู่ภาวะอีกขั้นหนึ่ง เช่น จากผลการปฏิบัติงานระดับทั่วไปสู่ผลการปฏิบัติงานระดับดีและพัฒนาสู่ระดับดีเยี่ยม มุ่งขยายโลกทัศน์ของผู้ปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินการด้านวิธีการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มและขยายโลกทัศน์สำหรับการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน

หลักพุทธธรรมของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย พบว่า พระพุทธศาสนามีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ยืนยันในความมีสมรรถนะสูงสุดของมนุษย์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2547) ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญา ซึ่งเป็นความสามารถที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ เกิดมีขึ้นแต่กำเนิดหรือการฝึกฝนอบรมพัฒนา สมรรถนะในตัวมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ สมรรถนะทางกาย สมรรถนะทางจิตใจ และสมรรถนะทางปัญญา ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะ หรือขีดความสามารถจะเริ่มต้นที่หลักการของการศึกษา เพราะการพัฒนานั้นเป็นสิ่งเดียวกับการศึกษาหรือสิกขา ซึ่งสิ่งที่ต้องศึกษาหรือพัฒนาแยกออกไปเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ โดยสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มี 3 ด้าน คือพฤติกรรมทางกายวาจา จิตใจ และปัญญา โดยพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงหลักการการศึกษาไว้ 3 ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ดังนั้น หลักพุทธธรรมของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย ก็คือ ไตรสิกขา

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาท ภารกิจ และสภาพปัญหาสมรรถนะของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย พบว่า บทบาท ภารกิจของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย ประกอบด้วยภารกิจหลัก 4 ด้าน คือ 1) การอบรมและสอนศีลธรรม หมายถึง การดำเนินการอบรมและการสอนศีลธรรมวัฒนธรรมแก่ทหารและบุคคลในสังกัดกองทัพบก ให้มีความประพฤติและอัธยาศัยดีงาม ดำเนินการสอนวิชาการศาสนาและศีลธรรมในโรงเรียนเหล่าและสายวิทยาการต่าง ๆ ของโรงเรียนหน่วยงานทหาร 2) การปฏิบัติธรรม/การเจริญจิตภาวนา หมายถึง ดำเนินการนำกำลังพลปฏิบัติธรรมในโอกาสต่าง ๆ สร้างสรรค์อุดมธรรมของพระพุทธศาสนาแก่กำลังพลทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการทั้งในที่ตั้งปกติและในสนามรบ 3) การปฏิบัติศาสนพิธี หมายถึง ดำเนินการในด้านศาสนพิธีและให้บริการทางศาสนา ปฏิบัติการเกี่ยวกับพิธีการรวมถึงการวางแผนโครงการให้ทหารมีโอกาสได้ปฏิบัติศาสนกิจ 4)

การเยี่ยมไข้ หมายถึง ดำเนินการในเรื่องบำรุงรักษาขวัญและกำลังใจของทหารให้ทหารมีขวัญและกำลังใจเข้มแข็ง พบปะเยี่ยมเยียนกำลังพล ผู้เจ็บป่วยผู้ถูกคุมขังและผู้มีปัญหา เพื่อปลูกปลอบขวัญให้กำลังใจทั้งในยามปกติและยามสงคราม

สำหรับสภาพปัญหาสมรรถนะของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย พบว่า การที่อนุศาสนาจารย์ไม่สามารถปฏิบัติการกิจทั้ง 4 ด้าน ให้ได้ผลดีเป็นที่ยอมรับ รวมถึงเป็นที่เชื่อถือเชื่อมั่นเป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาตลอดถึงกำลังพลและครอบครัวพร้อมทั้งประชาชนโดยทั่วไป ก็เพราะปัญหาอันเนื่องมาจากสมรรถนะทั้ง 3 อย่าง คือ สมรรถนะทางกาย สมรรถนะทางจิตใจ และสมรรถนะทางปัญญา

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า หลักธรรมที่สามารถนำมาบูรณาการมาประยุกต์ใช้ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะทั้ง 3 อย่าง ของอนุศาสนาจารย์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นสามารถสรุปหลักธรรมที่สำคัญได้ ดังนี้

1. หลักอิทธิบาท 4 มีอยู่ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในเป้าหมาย ในการพัฒนาสมรรถนะทางกายทางจิตใจและทางปัญญา ด้วยความเต็มใจไม่เบื่อหน่ายที่จะทำเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญทำให้เกิดคุณธรรมข้อต่อไปทุกข้อ 2) วิริยะ คือ มีความพากเพียรมีความพยายามในการพัฒนาสมรรถนะทางกายทางจิตใจและทางปัญญา ทำด้วยความขยันหมั่นเพียรและมีมานะอดสาหะไม่ทอดทิ้งจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ 3) จิตตะ คือ มีความเอาใจจดจ่อ ไม่วางธุระ ต้องเอาใจใส่ในการพัฒนาสมรรถนะทางกายทางจิตใจและทางปัญญา ทำสิ่งที่เป็เป้าหมายตามต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้วให้อยู่ในใจเสมอ และ 4) วิมังสา คือ คิดพัฒนาสมรรถนะทางกายทางจิตใจและทางปัญญา ก็ทำด้วยความรู้จักไตร่ตรองรู้จักพิจารณาใคร่ครวญรู้จักพิจารณาวิเคราะห์ทดลองทดสอบ ตรวจสอบหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ เมื่อเกิดปัญหาด้านสมรรถนะทางกายทางใจและทางปัญญา อนุศาสนาจารย์นำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหา เพื่อให้ประสบความสำเร็จที่มุ่งหวังไว้

2. หลักพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐประกอบด้วย 1) เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข 2) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยเหลือให้พ้นจากความยุ่งยากเดือดร้อน 3) มุทิตา คือ ความยินดี คิดส่งเสริมให้กำลังใจในเมื่อเขาประสบความสำเร็จ และ 4) อุเบกขา คือ ความวางเฉย วางใจเป็นกลาง หลักธรรมข้อนี้นับว่าเป็นสิ่ง

สำคัญสำหรับอนุศาสนาจารย์ ผู้ทำหน้าที่ให้การอบรมหรือการสอนศีลธรรมการปฏิบัติธรรมการปฏิบัติศาสนพิธีและการเยี่ยมไข้ อนุศาสนาจารย์นำพรหมวิหาร 4 มาปรับใช้หรือบูรณาการใช้ในการแก้ไขปัญหาสรรณะทางกายทางจิตใจและทางปัญญา เพื่อความประพจน์ที่ประเสริฐบริสุทธิ์ และกำกับความประพจน์ให้เป็นไปโดยชอบถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

3. หลักภาวนา 4 หมายถึง การเจริญ เป็นหลักธรรมเพื่อการพัฒนา โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) กายภาวนา คือ การพัฒนากายให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เบียดเบียน ให้มีมีบุคลิกภาพทางกายสดชื่นแจ่มใสสง่างาม ร่างกายคล่องแคล่วว่องไว มีทักษะในการใช้วาจา 2) ศีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพจน์ โดยเฉพาะที่สำคัญอันจะต้องมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ไม่มีการเบียดเบียน ไม่โกหกหลอกลวงผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งทางกายและทางวาจา ไม่ทำร้ายตนเองและผู้อื่น 3) จิตตภาวนา คือ พัฒนาจิตใจให้สงบให้มีสมาธิ พยายามทำจิตให้เป็นสุข ให้อิ่มเอิบ ให้เบิกบานแจ่มใส ให้เกิดปราโมทย์ ไม่ให้จิตใจขุ่นมัว มีจิตใจหนักแน่นไม่หวั่นไหวในเพราะอิฏฐารมณ์หรืออนิฏฐารมณ์ และ 4) ปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาปัญญา ใช้ปัญญาในการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ทั้งทางโลกและทางธรรม และนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติภารกิจด้านต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาปัญญาของผู้ปฏิบัติวิปัสสนาตามแนวทางของมหาสติปัฏฐาน 4 อนุศาสนาจารย์พัฒนา สรรณะทางกายทางจิตใจและทางปัญญาด้วยหลักภาวนา 4

4. หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 คือ 1) ปิโย คือ อนุศาสนาจารย์เป็นบุคคลมีบุคลิกภาพ น่ารัก เพียงแค่เห็นก็เกิดศรัทธา เห็นแล้วรู้สึกสบายใจ ชวนให้เข้าใกล้ปรึกษา ไต่ถาม มีความร่าเริงผ่องใส เบิกบานอยู่เป็นประจำ 2) ครุ คือ อนุศาสนาจารย์มีความหนักแน่นหรือนำเคารพที่อุดมภูมิรู้ภูมิธรรม เกิดความตระหนักและซาบซึ้งได้ว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรเป็นบุญอะไรเป็นบาป ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งเย้ายวนต่าง ๆ 3) ภาวนียะ คือ อนุศาสนาจารย์มีบุคลิกภาพที่น่ายกย่อง ทรงความรู้มีภูมิปัญญาเป็นเลิศ มีความสามารถอันยอดเยี่ยม 4) วัตตะตา คือ อนุศาสนาจารย์มีความสามารถด้านการพูด รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ สามารถพูดโน้มน้าวใจให้ทำตามในสิ่งที่ดีให้เหตุให้ผล คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี เป็นผู้ฉลาดในการใช้คำพูด 5) วจนักขโม คือ อนุศาสนาจารย์มี สรรณะทางจิตใจอดทนฟังได้ในคำตำหนิว่าร้ายพร้อมที่จะรับฟัง วิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อหน่ายไม่ฉุนเฉียว ไม่เสียอารมณ์แม้จุกจิก 6) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตะตา คือ อนุศาสนาจารย์มีทักษะทางวาจาที่สามารถพูดใช้ถ้อยคำได้ลึกซึ้ง แล่งชี้แจงเรื่อง

ที่ลืกล้ำได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ สามารถแปลงชี้แจงได้จนเห็นภาพพจน์ 7) ใน จักรฐาเน นิโยชะเย คือ อนุศาสนาจารย์มีสติปัญญาพิจารณาไม่เป็นบุคคลที่ชักนำไปในทางเสื่อมเสียหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงามตลอดเวลา

5. หลักอนุศาสนิปาฏิหาริย์ คือ คำสั่งสอนอันอาจจูงใจคนให้นิยมเชื่อถือนำไปปฏิบัติตามจนได้ผลอย่างน่าอัศจรรย์ บทบาทภารกิจหน้าที่อันสำคัญยิ่งของอนุศาสนาจารย์ คือ ให้การอบรมหรือการสอนศีลธรรมการปฏิบัติธรรมการปฏิบัติศาสนพิธีและการเยี่ยมใช้เป็นกิจหน้าที่อันสำคัญ เป็นภารกิจที่อนุศาสนาจารย์ทุกนายต้องตระหนักและใส่ใจอยู่เสมอ ดังนั้น การที่อนุศาสนาจารย์ใส่ใจในการทำหน้าที่พร่ำสอนอยู่เสมอจัดได้ว่าเป็นอนุศาสนิปาฏิหาริย์

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะตามศาสตร์สมัยใหม่ พบว่า การพัฒนา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง มนุษย์มีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มต้องมีผู้นำ รวมทั้งมีการควบคุมกำกับดูแลหรือจัดระเบียบกันภายในกลุ่ม ซึ่งอาจเรียกว่า การบริหาร หรือ การพัฒนา เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการพัฒนาได้ และอาจกล่าวได้ว่า “ที่ใดมีกลุ่ม ที่นั่นย่อมมีการพัฒนา” ในปัจจุบัน เทคโนโลยีมีการเจริญเติบโตไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมทั้งในระดับประเทศ หรือแม้แต่ในระดับหน่วยของสังคมที่เล็กที่สุดคือครอบครัว ระบบของเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ไม่มีผู้ใดกำหนดได้ว่าการพัฒนาของระบบเทคโนโลยีจะถึงจุดสิ้นสุดเมื่อใด และคนเราเกิดมาไม่มีใครดีพร้อมไปทุกด้าน มีจุดอ่อนและจุดเด่นแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตน เพื่อให้เป็นคนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีรากฐานอยู่ในเรื่องการฝึกอบรมและการพัฒนา เพื่อให้มนุษย์มีสมรรถนะ สูงขึ้น มีเป้าหมายสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคคลให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ขององค์การและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ ความสำคัญของการพัฒนาคนเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากคนหรือมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มี

คุณค่าสูงสุดและเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดงาน และงานที่มีคุณภาพต้องเกิดจากคนที่มีคุณภาพ นั่นคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะนำไปสู่งานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในการพัฒนาความรู้ความสามารถจากที่เป็นอยู่ให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เกิดประโยชน์ต่อตนและหน่วยงาน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาสมรรถนะ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาให้ดีขึ้น เพื่อเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข การพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การนำเอาคุณลักษณะพื้นฐาน (Underlying Characteristic) ของบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ อุปนิสัย ทักษะ จินตภาพส่วนตน บทบาททางสังคม องค์ความรู้ ซึ่งเป็นความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตัวบุคคล นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีกระบวนการ การพัฒนาสมรรถนะหรือขีดความสามารถ ถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญเพื่อช่วยพัฒนาบุคลากรขององค์กร และใช้ต่อยอดในการบริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคล โดยต้องนำไปใช้งานต่อในเรื่องการบริหารผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธธัญญ์ โอบอ้อม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา” ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ 1) ด้านการฝึกอบรม จัดโครงการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะ ตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล การฝึกอบรมขั้นศีล คือ ปรับแก้การแสดงออกของพฤติกรรมกาย วาจา ชันสมาธิ คือ พัฒนาจิตใจให้มีสภาวะอดทน ชันปัญญา คือ ชี้นำให้เห็นพฤติกรรมที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ 2) ด้านการศึกษา ได้ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ขั้นศีล คือ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยระบบการศึกษา ชันสมาธิ คือ พัฒนาพฤติกรรมจิตใจให้มี EQ ชันปัญญา คือ ให้มีการศึกษาเพิ่มเติม 3) ด้านการพัฒนา ขั้นศีล คือ ให้การบ่มเพาะพฤติกรรมนิสัยที่ดีงาม ชันสมาธิ คือ ฝึกจิตใจให้เป็นไปในทิศทางที่ควร ชันปัญญา คือ ส่งเสริมพัฒนาให้มีการศึกษาเพิ่มเติม ส่วนการพัฒนาศักยภาพ คือ กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่ง ๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าวสัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้น ๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา แนว

ทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา (สุทธญาณ โอบอ้อม, 2557)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ทำการศึกษาบทบาท ภารกิจ ของอนุศาสนาจารย์ทหารบก ไทย บทบาทและความผิดชอบของอนุศาสนาจารย์ ต้องสามารถปฏิบัติภารกิจในการเผยแพร่ ธรรมะ การบำบัดทุกข์ บำรุงขวัญ และสร้างสรรค์อุดมธรรมของพระพุทธศาสนาแก่กำลังพลได้ ทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ทั้งในที่ตั้งปกติและในสนามรบ บทบาทหรือภารกิจ ของอนุศาสนาจารย์ในมิติที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม บทบาทหรือภารกิจของอนุศาสนาจารย์ ทหารบกไทยโดยภาพหลัก ๆ แล้วก็เป็นภารกิจเกี่ยวกับงานด้านการพระศาสนา จำนวน 4 ด้าน คือ 1) การอบรมและสอนศีลธรรม ดำเนินการอบรมและการสอนศีลธรรมวัฒนธรรมแก่ทหาร และบุคคลในสังกัดกองทัพทำให้มีความประพฤติและอัธยาศัยดีงาม ดำเนินการสอนวิชาการ ศาสนาและศีลธรรมในโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ 2) การปฏิบัติธรรม/การเจริญจิตภาวนา ดำเนินการ นำกำลังพลปฏิบัติธรรมในโอกาสต่าง ๆ สร้างสรรค์อุดมธรรมของพระพุทธศาสนาแก่กำลังพล ได้ทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการทั้งในที่ตั้งปกติและในสนามรบ 3) การปฏิบัติศาสน พิธี ดำเนินการในด้านศาสนพิธีและให้การบริการทางศาสนา ปฏิบัติการเกี่ยวกับพิธีการรวมถึง การวางแผนโครงการให้ทหารมีโอกาสได้ปฏิบัติศาสนกิจ 4) การเยี่ยมไข้ ดำเนินการในเรื่อง บำรุงรักษาขวัญและกำลังใจของทหารให้ทหารมีขวัญและกำลังใจเข้มแข็ง พบปะเยี่ยมเยียน กำลังพลผู้เจ็บป่วย ผู้ถูกคุมขัง และผู้มีปัญหา เพื่อปลุกปลอบขวัญและให้กำลังใจ ทั้งในยาม ปกติและยามสงคราม และได้พบปัญหาสมรรถนะของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยที่สำคัญใน 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาสมรรถนะทางกาย 2) ปัญหาสมรรถนะทางจิตใจ และ 3) ปัญหาสมรรถนะ ทางปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร ปราบพาล ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ วิเคราะห์บทบาทอนุศาสนาจารย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีอนุศาสนาจารย์ทหารอากาศไทย” ผลการวิจัยพบว่า การกำเนิดอนุศาสนาจารย์นั้นมีความศักดิ์ศรีสูงมาก เพราะมีกำเนิดขึ้นโดยพระ บรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 กล่าวได้ว่าฟ้าประทานการกำเนิด การอนุศาสนาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่อนุศาสนาจารย์นั้นมีความยากถึง 2 ชั้น ชั้นที่ 1 คือ ต้อง รักษาระเบียบวินัยของข้าราชการดังเช่นข้าราชการทั่วไปเป็นพื้นฐาน และชั้นที่ 2 จะต้องรักษา วินัยของอนุศาสนาจารย์ หรือเคร่งครัดเอาจริงเอาจังยิ่งกว่าข้าราชการทั่วไป บางสิ่งบางอย่างที่ ข้าราชการทั่วไปทำได้ แต่อนุศาสนาจารย์ทำไม่ได้ เช่น การดื่มสุราเมรัย การเล่นเกมพนัน การ

มีภรรยาหลายคนในเวลาเดียวกัน บทบาทของอนุศาสนาจารย์มีบทบาทเป็นหลักการทางด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม มีบทบาทในหลักความประพฤติที่ดี ซึ่งต้องมีไว้เพื่อพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่และการยอมเสียสละตนเองโดยสมัครใจ ด้วยการประพฤติ ตนเองเป็นคนดีและมีบทบาทในทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยทัศนคติของข้าราชการที่ต่อบทบาทของอนุศาสนาจารย์ ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญด้านการให้คำปรึกษางานพิธีกรรม และงานบรรยายธรรม เพราะมีความเชื่อถือว่าอนุศาสนาจารย์สามารถช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาได้ โดยเฉพาะด้านศาสนาและพิธีกรรม พร้อมกันนี้ ข้าราชการส่วนใหญ่ก็ยังให้ความสำคัญต่ออนุศาสนาจารย์ว่า ในกองทัพควรจะมีอนุศาสนาจารย์ เพราะจะได้มีบุคลากรเป็นที่คอยให้คำปรึกษาและเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่กำลังพลของหน่วย (วิเชียร ปราบพาล, 2540)

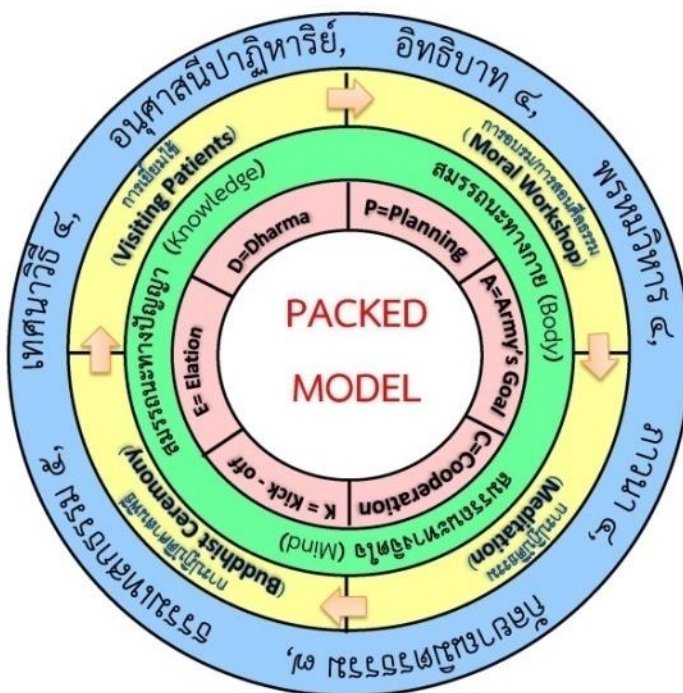
จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ (PACKED MODEL) พบว่า บทบาทและภารกิจของอนุศาสนาจารย์ตามที่รับมอบหมายจากกองทัพบกมีอยู่ 4 ด้าน แต่ละด้านต้องอาศัยทักษะความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ ความมีจิตใจเชื่อมั่นศรัทธา และหลักวิชาความรู้ เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานออกมามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แนวทางการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการรูปแบบที่เป็น (PACKED MODEL) จึงเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติภารกิจหรือหน้าที่ราชการของ อนุศาสนาจารย์ ทั้งในด้านนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาแก้ไขปัญหาและส่งเสริมพัฒนายังทำให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาสมรรถนะทางกายทางจิตใจและทางปัญญาเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรที่เป็นสายงานอนุศาสนาจารย์มีหลักการพัฒนาที่เป็นสากล มีการประเมินจุดอ่อนจุดแข็ง มีการเรียนรู้รอบด้านอยู่ตลอดเวลา เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่เป็นจุดอ่อน เพื่อส่งเสริมส่วนที่เป็นจุดแข็ง ทำให้การพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยบรรลุวัตถุประสงค์มุ่งสู่วิสัยทัศน์ขององค์กรหรือหน่วยงาน คือ ผลสัมฤทธิ์ (RBM) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยัง ศรีสมพงษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษามโนทัศน์ในการสอนธรรมของอนุศาสนาจารย์กองทัพบก” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของอนุศาสนาจารย์กองทัพบกในสังคมไทย โดยสรุปมี 2 อย่าง คือ บทบาทในหน่วยทหารกับบทบาทนอกหน่วยทหาร ซึ่งบทบาทของอนุศาสนาจารย์ในหน่วยทหารนั้น หน้าที่หลัก คือ การสอน/การอบรมศีลธรรมทหารในหน่วยทหารที่ตนประจำการอยู่ รวมทั้งการสอนวิชาการศาสนาและศีลธรรมในโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ ของทหาร หน้าที่รอง คือ การเป็นพิธีกรปฏิบัติ

พิธีกรรมทางศาสนาให้กับหน่วยทหารและกำลังพลทุกคน การไปเยี่ยมเยียนทหารที่เจ็บป่วยที่โรงพยาบาลและที่บ้าน การเป็นที่ปรึกษาปัญหาด้านจิตใจของทหารและครอบครัว การเป็นที่ปรึกษาข้อราชการด้านศาสนาและขั้วทหารของผู้บังคับบัญชา และการดำเนินการสอนศีลธรรมในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อสอนศาสนาและศีลธรรมแก่เยาวชนลูกหลานทหารและประชาชนใกล้เคียง ส่วนบทบาทนอกหน่วยทหารนั้น อนุศาสนาจารย์ได้ไปบรรยายหรืออภิปรายธรรม และเป็นพิธีกรปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรด้านศาสนาต่าง ๆ ตามที่เชิญมา เช่น วัด โรงเรียน กรมราชทัณฑ์ พุทธสมาคม และสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (บุญยัง ศรีสมพงษ์, 2545)

สรุป

ผู้วิจัย ได้ใช้ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 17 รูป/คน ประกอบด้วย พระสงฆ์ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา นายทหารระดับผู้บังคับหน่วย ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของอนุศาสนาจารย์ และนายทหารอนุศาสนาจารย์ซึ่งเป็นผู้บริหารดูแลรับผิดชอบสายวิทยาการอนุศาสนาจารย์ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูป/คน ใช้เป็นแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยที่เกี่ยวกับขีดความสามารถทางกาย ทางจิตใจ และทางปัญญา โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ร่วมกับการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ ซึ่งได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ สามารถสรุปออกมาเขียนให้อยู่ในรูป MODEL ที่ได้ เรียกว่า “PACKED MODEL” ซึ่งมีรูปแบบดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 PACKED MODEL

การพัฒนาสมรรถนะอนาคตศาสนาจารย์ทหารบกไทย คณะผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้บริหารหน่วยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะอนาคตศาสนาจารย์ทหารบกไทยเกิดประสิทธิภาพกำหนดแนวทางปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเพื่อความสำเร็จอันหมายถึงการให้ความสำคัญต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำหลักการพัฒนาสมรรถนะตามวิทยาการศาสตร์สมัยใหม่เพื่อการพัฒนาสมรรถนะให้ได้ความทันยุคทันสมัยและเป็นสากลนอกจากนั้นต้องเล็งเห็นสาเหตุที่อาจจะนำมาซึ่งปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะและทำการป้องกันคอยระมัดระวังทุกขั้นตอนในการพัฒนาสมรรถนะต้องนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาผสมผสานเพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะมีการตรวจตราควบคุมอำนวยความสะดวกและเพิ่มพูนความรู้ทั้งจากประสบการณ์และความรู้รอบตัวให้ทันต่อเทคโนโลยีให้ทันต่อสภาวะจิตใจเพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายโดย PACKED MODEL แทนคำอธิบาย ดังนี้ 1) P = Planning คือ การวางแผน 2) A = Army's Goal คือ เป้าหมายของ

กองทัพบก 3) C = Cooperation คือ ความร่วมมือ 4) K = Kick-off คือ การเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ 5) E = Elation คือ ความภาคภูมิใจ และ 6) D = Dharma คือ หลักธรรมะ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กองทัพบก โดยกรมยุทธศึกษาทหารบกควรให้การสนับสนุนส่งเสริมกองอนุศาสนาจารย์ให้จัดทำหลักสูตรการศึกษาหรือหลักสูตรการฝึกอบรมแนวทางการพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักอิทธิบาท 4 หลักพรหมวิหาร 4 หลักภาวนา 4 หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 และหลักอนุศาสนีปาฏิหาริย์ ไปบูรณาการเข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ ในการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของอนุศาสนาจารย์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการปลุกจิตสำนึกให้อนุศาสนาจารย์ได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและสามารถนำมาใช้เป็นหลักยึดถือประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า แนวคิดตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา มีความสอดคล้องกับแนวคิดสมรรถนะ (Competency) คือ คุณลักษณะเฉพาะพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย (Trait) อัตมโนทัศน์ (Self-Image) บทบาททางสังคม (Social Role) ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) ที่มีความสัมพันธ์ซ่อนอยู่ภายในตัวของบุคคล ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานในงานที่ตนรับผิดชอบได้สูงกว่าหรือเหนือกว่าเกณฑ์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น อนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยพึงเอาแนวคิดสมรรถนะตามหลักหลักไตรสิกขา และแนวคิดสมรรถนะ คือ คุณลักษณะเฉพาะพื้นฐาน 6 ประการ มาบูรณาการร่วมกันกับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ในมิติความสัมพันธ์สอดคล้องกันเชิงเหตุผลได้ยึดถือเป็นข้อปฏิบัติ เพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จมีผลงานได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดหรือสูงกว่า

3. ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่เป็นสาระสำคัญที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้า ดังนี้

3.1 ควรทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาท ภารกิจ และสมรรถนะของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยกับอนุศาสนาจารย์ทหารเรือไทย”

3.2 ควรทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจการเยี่ยมไข้ของอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย”

3.3 ควรทำวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติธรรมกับผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาบุคลากรของกองทัพบก”

เอกสารอ้างอิง

กองทัพบก. (2470). ตำรายุทธศาสตร์ของกรมยุทธการทหารบก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์.

กองทัพบก. (2538). คู่มือการอนุศาสนาจารย์กองทัพบก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก.

คงชีพ ตันตระวาณิชย์. (2543). คุณภาพชีวิตการทำงานของนายทหารชั้นประทวน สังกัดกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรัชกาลที่ 9. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญยัง ศรีสมพงษ์. (2545). “การศึกษาดูแบบในการสอนธรรมของอนุศาสนาจารย์กองทัพบก”. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปธาน ทองขุนนา. (2559). รัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. นิตยสารยุทธโกษา, 125(1), 2.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2547). ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: เกล็ดไทย.

- วิเชียร ปราบพาล. (2540). การวิเคราะห์บทบาทของครู : ศึกษาเฉพาะกรณี
 อนุศาสนาจารย์ทหารอากาศไทย. ใน สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม . มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตรา ธนินันท์. (2550). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุทธญาณ โอบอ้อม. (2557). “การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 ตามแนวพระพุทธศาสนา”. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขา
 พระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Ivancevichj.m. (2007). Human ResourceManagement 10th ed. New yok: McGraw
 hill.